

MANIFEST KLIMATYCZNY

Apel organizacji pozarządowych o podjęcie zdecydowanych działań na rzecz ochrony klimatu

W obliczu nasilającego się kryzysu klimatycznego oraz w kontekście toczących się międzynarodowych negocjacji na rzecz powstrzymania wywołanych przez człowieka zmian klimatu, apelujemy do Rządu Rzeczypospolitej Polski o podjęcie aktywnych, konsekwentnych i długofalowych działań służących ochronie klimatu globalnego, zarówno na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym.

DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY KLIMATU NA SZCZEBLU KRAJOWYM

Domagamy się:

- wypełnienia zapisanego w przyjętej przez Rząd Polski *Polityce Klimatycznej Polski* zobowiązania do 40%-owej redukcji emisji gazów cieplarnianych w okresie 1988 – 2020, czyli osiągnięcia w 2020 roku poziomu emisji nie wyższego niż 338 mln ton CO₂eq rocznie;
- terminowego prowadzenia działań na rzecz wdrożenia celu Pakietu klimatyczno-energetycznego UE, tj. 20-30% - owej redukcji gazów cieplarnianych w okresie 1990 – 2020;
- uwzględniania konieczności dalszego ograniczania emisji gazów cieplarnianych przy budowaniu długofalowych strategii rozwoju kraju – powinny one gwarantować, że w roku 2050 emisja gazów cieplarnianych będzie niższa o 60-80% w stosunku do roku 1990, do czego zachęca Parlament Europejski;
- podjęcia zdecydowanych działań na rzecz oszczędzania energii, przede wszystkim ze względu na obecny nadmierny poziom jej zużycia, który na jednostkę PKB jest w Polsce ponad 3 razy większy niż w UE-15, co oznacza, że dochód narodowy Polski mógłby być znacznie wyższy przy takim samym zużyciu energii¹;
- podjęcia zdecydowanych działań na rzecz rozwoju energetyki opartej na źródłach odnawialnych, która w roku 2030 mogłaby zapewnić 20-30% finalnego zużycia energii.

Dla osiągnięcia ww. celów niezbędnym jest podjęcie zdecydowanych działań w poniższych dziewięciu obszarach:

I. Integracja polityk i zastosowanie nowoczesnych instrumentów wspierających ochronę klimatu

Kluczem do rozwiązywania omawianych problemów jest zintegrowanie polityki klimatycznej ze strategią gospodarczego rozwoju kraju na jak najwcześniejszym etapie podejmowania decyzji, jej uaktywnienie oraz poszerzenie zestawu instrumentów służących redukcji gazów cieplarnianych. Szersze zastosowanie instrumentów wzmacniających wdrażanie

¹ Wg Eurostatu w 2006 r. zużycie energii na 1000 euro PKB wynosiło w Polsce 574 koe, a UE15 tylko 180 koe. Aby umożliwić porównywanie całkowitej ilości energii konsumowanej w poszczególnych krajach (energii pierwotnej) stosuje się specjalne jednostki: tony ekwiwalentu ropy naftowej (*tonne of oil equivalent -toe*), zwanej też jednostką paliwa umownego. 1 toe jest to ilość energii, która zostanie uwolniona podczas spalania 1 tony ropy. Jednostka koe oznacza tysiąc ton ekwiwalentu ropy naftowej.

polityki klimatycznej przyczyniać się będzie do modernizacji, promocji innowacyjności, a w konsekwencji wzrostu konkurencyjności polskiej gospodarki w dłuższym horyzoncie czasu. Uaktywnianiu polityki klimatycznej służyć powinno włączanie kosztów zewnętrznych do cen paliw i energii, zastosowanie ekologicznej reformy podatkowej, wycofywanie się z antyekologicznych subsydiów w gospodarce.

II. Ogłoszenie Narodowego Programu Oszczędzania Energii

Przygotowanie i wdrażanie Narodowego Programu Efektywności Energetycznej do 2030 r., wraz z szerokim wykorzystaniem mechanizmów rynkowych, jak np. białych certyfikatów, stać się powinno podstawowym celem polityki energetycznej Państwa i obejmować różnorodne programy dla każdej grupy docelowej użytkowników energii, m.in.:

- program modernizacji i odbudowy mocy wytwórczych produkcji energii elektrycznej i ciepła – zwiększający bezpieczeństwo energetyczne, a jednocześnie służący zmniejszeniu zużycia paliw i redukcji emisji CO₂;
- program dla energochłonnego przemysłu;
- program dla małych i średnich przedsiębiorstw;
- program „sektor publiczny – lider”;
- program dla transportu;
- program dla budynków mieszkaniowych i usługowych;
- program dla gospodarstw domowych;
- program dla sieci przesyłowych ciepła i energii elektrycznej.

III. Tworzenie dalszych zachęt do rozwoju odnawialnej energetyki i energetyki rozproszonej

Obok programu oszczędzania energii konieczne jest opracowanie i wdrożenie krajowego programu szerokiego wsparcia wytwórców urządzeń i producentów energii ze źródeł odnawialnych oraz modernizacji lokalnych sieci przesyłowych energii elektrycznej. Program ten wymaga tworzenia bardziej zdecydowanych i trwałych zachęt do rozwoju energetyki odnawialnej, zwłaszcza w powiązaniu z rozwojem lokalnych systemów zaopatrzenia w energię elektryczną, gaz i ciepło. Rozwój energetyki odnawialnej wiąże się z rozwojem energetyki rozproszonej, która może obejmować ok. 90% naszego kraju. Ważnym jest wspieranie rozwoju mini i mikro kogeneracji, czy też stworzenie programu budowy biogazowni rolniczych. Rozwój energetyki odnawialnej przyczyni się także do wzrostu bezpieczeństwa energetycznego kraju, rozwoju lokalnego na terenach wiejskich oraz powstawania nowych, „zielonych” miejsc pracy.

IV. Wspieranie kogeneracji

Wzrost produktywności zasobów energetycznych w istotny sposób przyczynia się do ograniczania emisji gazów cieplarnianych, dlatego koniecznym jest tworzenie dalszych zachęt do rozwoju kogeneracji, czyli wytwarzania energii elektrycznej i cieplnej w skojarzeniu.

V. Promowanie postępu i innowacji

Znaczące rezerwy w ograniczaniu presji człowieka na klimat tkwią w zmniejszeniu zużycia surowców i energii na jednostkę produkcji czy usługi, co wymaga szerokiego promowania odpowiednich rozwiązań projektowych, technologii i działań organizacyjnych w przemyśle oraz

usługach. Jednocześnie nie da się rozwiązać problemów ochrony klimatu bez zasadniczego ograniczania spalania paliw kopalnych. W tym celu niezbędnym jest zasadnicza restrukturyzacja przemysłu węglowego i energetyki konwencjonalnej, służąca zmniejszaniu roli węgla jako surowca energetycznego. W pierwszej kolejności powinno być to dokonywane w tych obszarach, gdzie dostępne są bardziej przyjazne środowisku nośniki energii. Jednocześnie oznacza to potrzebę popierania technologii przyszłości opartych na wykorzystaniu wodoru i ogniwo paliwowych.

VI. Kreowanie zrównoważonej mobilności

Koniecznym jest zweryfikowanie programów rozwoju transportu, wzmacnianie pozycji transportu zbiorowego, w tym kolei i transportu niezmotoryzowanego. Transport, obok produkcji energii elektrycznej, stanowi najpoważniejsze źródło emisji gazów cieplarnianych.. Obecne działania Rządu Polskiego prowadzą do dalszej znaczącej dominacji transportu samochodowego w przewozie osób (transport indywidualny) i towarów. W konsekwencji w roku 2020 Polska nie będzie mogła wypełnić zobowiązań związanych z Pakietem klimatyczno-energetycznym (w tzw. obszarze poza handlem uprawnieniami do emisji: non-ETS, gdzie dopuszczalny jest wzrost emisji o 14% w okresie 2005 – 2020), gdyż emisja z tego sektora może wzrosnąć nawet o ponad 50%. Może to oznaczać konieczność płacenia przez Polskę kar, związanych z nie wypełnieniem nałożonych na nasz kraj zobowiązań.

VII. Zachęcanie do zrównoważonej konsumpcji

Istotnym elementem wysiłków na rzecz ochrony klimatu powinny stać się działania na rzecz zasadniczych zmian zachowań społecznych w kierunku bardziej zrównoważonej i przyjaznej dla środowiska konsumpcji.

VIII. Wykorzystanie planowania przestrzennego jako narzędzia ochrony klimatu

Ochronie klimatu służyć będzie także kształtowanie przyjaznych środowisku struktur przestrzennych, prowadzących z jednej strony do zwartego zagospodarowania przestrzennego (ograniczenie „rozlewania się” miasta), a z drugiej, do zapewnienia sprawnego funkcjonowania środowiska przyrodniczego (np. przeciwdziałanie fragmentacji przyrody czy zachowanie cennych obszarów, jak np. Natura 2000). Zwarte i funkcjonalne struktury przestrzenne mogą w istotny sposób przyczynić się do ograniczania potrzeb transportowych i powodować mniejsze zużycie energii. Jednocześnie zachowanie znacznych obszarów aktywnych przyrodniczo (np. tereny leśne, użytki rolne) powoduje zwiększenie pochłaniania dwutlenku węgla przez rośliny i glebę, zmniejszając w ten sposób koncentrację gazów cieplarnianych w atmosferze i przeciwdziałając nasileniu efektu cieplarnianego.

IX. Podjęcie działań adaptacyjnych

Działania na rzecz redukcji emisji gazów cieplarnianych stanowią najważniejszy element polityki ochrony klimatu, jednakże, wobec coraz częstszych katastrof i ekstremalnych zjawisk pogodowych oraz niewystarczających postępów w redukcji gazów cieplarnianych na świecie, ważnym elementem tej polityki stają się działania adaptacyjne. W związku z powyższym, niezbędne staje się określenie zakresu działań adaptacyjnych do zmian klimatu w Polsce oraz stosowne uzupełnienie krajowej polityki klimatycznej. W tym celu należy przeprowadzić ocenę kosztów działań adaptacyjnych oraz strat, jakie mogą powstać, jeśli nie zostaną one podjęte we właściwym czasie.

DZIAŁANIA NA RZECZ OCHRONY KLIMATU NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM

Jako przedstawiciele organizacji pozarządowych zwracamy się do Rządu RP o poparcie w trakcie 15 Konferencji Stron Konwencji Klimatycznej w Kopenhadze sprawiedliwego, skutecznego ogólnoświatowego porozumienia w sprawie ochrony klimatu, zapewniającego, że emisja gazów cieplarnianych w krajach wysoko rozwiniętych zostanie w latach 2013 – 2020 zmniejszona o nie mniej niż 40% w stosunku do roku bazowego.

W związku z tym apelujemy o proaktywne stanowisko Polski w trakcie wewnętrznych negocjacji UE mających na celu ustalenie kwoty, jaką UE przeznaczy na wsparcie krajów rozwijających się w adaptacji do zmian klimatu oraz ustalenie sposobu wyliczania składek poszczególnych członków Wspólnoty. Odpowiedzialna postawa oznacza wzięcie pod uwagę zarówno odpowiedzialności historycznej za emisje, jak i możliwości gospodarczych poszczególnych członków Wspólnoty. Wymaga też nadania tej kwestii szczególnego priorytetu w 2009 r. Odpowiedzialna propozycja powinna mieć wymiar wiążący dla wszystkich członków UE, jako, że dotychczasowe deklaracje pomocy krajom rozwijającym się miały charakter czysto deklaracyjny, co niestety przekłada się na ich nieefektywność.

Powyższe działania będą wyrazem naszej solidarności z mieszkańcami krajów rozwijających się, którzy dzień po dniu zmagają się ze skutkami zmian klimatu wywołanych przez kraje uprzemysłowione (w tym Polskę), ale również wyraz zdrowego rozsądku, bo konsekwencje zmian klimatycznych dotkną każdy kraj. Czasu na podjęcie konkretnych działań pozostało niewiele.

Warszawa, kwiecień 2009 r.

Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć